

آموزش و یادگیری اصطلاحات زبانی در کلاس‌های آموزش زبان دوم / خارجی: اهمیت، مشکلات و راهکارها

دکتر سید مهدی ابطیحی

عضو هیات علمی گروه آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

mehdi.abtahi90@gmail.com

چکیده

یادگیری یک‌زبان خارجی فرایندی پیچیده است. این که آموختن یک‌زبان، تنها مستلزم حفظ کردن تعدادی واژه و یادگیری چند قاعده‌ی دستوری است، تصویری ساده‌انگارانه است چراکه عوامل فراوانی در آموزش یک‌زبان دخیل هستند. وجود اصطلاح‌ها، کنایه‌ها و ضرب‌المثل‌ها که ریشه در فرهنگ و طرز تفکر گویشوران هر زبان دارند، از جمله عواملی هستند که عدم آشنایی با آن‌ها در امر ارتباط اختلال ایجاد می‌کند. این پژوهش بر آن است که با بررسی پژوهش‌های انجام‌گرفته در زمینه‌ی اصطلاحات، آموزش و یادگیری اصطلاحات را از سه منظر اهمیت، مشکلات و راهکارها مورد تحلیل و بررسی قرار دهد. نتیجه‌ی اکثر قریب به اتفاق پژوهش‌ها بیانگر اهمیت آموزش و یادگیری اصطلاحات در کلاس‌های آموزش زبان دوم/ خارجی است. البته در این راه مشکلاتی وجود دارد و پژوهش‌گران راهکارهایی را در بهبود آموزش و یادگیری ارائه می‌نمایند.

کلیدواژه‌ها: اصطلاح، معنای تحت‌اللفظی، معنای مجازی، آموزش و یادگیری

مقدمه

براون^۱ (۲۰۰۱) واژه‌های یک‌زبان را بلوک‌های سازنده‌ی آن زبان می‌داند؛ بنابراین لازم است که معلمان زبان، زمان خاصی را به آموزش واژگان اختصاص دهند. او همچنین اظهار می‌دارد که شیوه‌ی آموزش واژه از فهرستی از لغات به‌صورت مجزا و در خلأ، باید به‌صورت آموزش در بافت تغییر یابد مایسا و کاروناکاران^۲ (۲۰۱۳) هم ابراز می‌کنند: «یک تصور همگانی وجود دارد که زبان‌آموز هراندازه کلمه‌های بیشتری بداند، دانش واژگانی او گسترده‌تر می‌شود؛ اما برای دانش واژگانی، بعد دیگری نیز وجود دارد که باید مورد توجه قرار گیرد؛ یعنی زبان‌آموزان تا چه اندازه با امکانات ترکیبی کلمه، آشنا هستند و از نظر زبان‌شناسان عبارت‌های واژگانی^۳ و یا قالب‌های چندکلمه‌ای^۴ زبان را می‌دانند. این قالب‌های چندکلمه‌ای یا عبارات، شامل اصطلاحات، ضرب‌المثل‌ها، گفته‌ها، کنایه‌ها و غیره است. دانش واژگانی تا همین اواخر تا حدود زیادی مورد غفلت واقع شده بود». کوپر^۵ (۱۹۹۸) بر این باور است که زبان پر از عبارت‌های اصطلاحی مانند تشبیه‌ها، استعاره‌ها و کنایه‌ها است و همچنین تخمین می‌زند یک فرد در طول عمر ۶۰ ساله، از حدود بیست میلیون اصطلاح استفاده می‌کند. اندرو و گالاتوموس^۶ (۲۰۰۸) معتقدند درک و کاربرد درست اصطلاحات به‌عنوان نشانه‌ی تسلط فرد نسبت به زبان دوم و همچنین یک روش مؤثر برای کمک به زبان‌آموزان در مهارت‌های ارتباطی‌شان است بنابراین بررسی اینکه عبارت‌های اصطلاحی در زبان دوم چگونه پردازش می‌شود، ارزش مطالعه بیشتری را دارد. در ضمن این پژوهش‌ها می‌تواند به معلمان زبان راهکارهایی را ارائه دهد تا هنگام مواجهه‌ی زبان‌آموزان با مشکلات مربوط به اصطلاحات، راه‌حل‌های مناسبی را اتخاذ کنند. الیس^۷ (۱۹۹۷) به این واقعیت اشاره دارد که دانش کافی و کاربرد مناسب اصطلاحات زبان دوم معیاری اساسی در توانایی ارتباطی زبان‌آموزان به حساب می‌آید.

1- Brown

2- Maisa, & Karunakaran

3 - lexical expressions

4 - multi- word chunks

5 - Cooper

6- Andreou, & Galantomos

7 - Ellis

اصطلاح^۱

بر اساس نظر استشی^۲ (۲۰۰۶) به نقل از مایسا و کاروناکاران(۲۰۱۳)، واژه‌ی اصطلاح می‌تواند به دو نوع عبارت ثابت اشاره داشته باشد: در یک مفهوم جزئی اصطلاحات عبارت‌هایی هستند که اصطلاح بودن آن‌ها جنبه‌ی معنایی دارد. عبارت‌هایی مانند:

kick the bucket و دوم، اصطلاحاتی که جنبه‌ی صوری دارند؛ مانند (by and large)

مک‌کارتی و ادل^۳ (۲۰۰۸) بر این باورند که اصطلاحات مرتبط با موضوعاتی مانند حیوانات، دریا، ورزش، اعضای بدن، غذا، نوشیدنی و غیره هستند. ما می‌توانیم اصطلاحات را به صورت چهره‌ی فیزیکی، شخصیت، کار و موفقیت، سلامتی و بیماری توصیف کنیم؛ همچنین آن‌ها اظهار می‌کنند که منشأ اصطلاحات از منابع متفاوتی می‌باشد؛ از جمله:

- بسیاری از اصطلاحات از کار و فناوری شکل می‌گیرند. (Don't count your chickens)
- برخی اصطلاحات از زندگی روستایی نشأت می‌گیرد (Eat like a horse)
- بسیاری از اصطلاحات از علم ناشی می‌شوند. (I need to recharge my batteries)
- هرساله تعدادی اصطلاح از طریق ورزش و سرگرمی وارد زبان می‌شود. (Dice with death)
- بسیاری از اصطلاحات از ادبیات و تاریخ وارد زبان می‌شوند. (The goose that laid the golden eggs)
- اصطلاحاتی که از کتاب مقدس و آثار شکسپیر وارد انگلیسی شده‌اند. (Ships that the pass in the night)
- اصطلاحات زیادی که در آن مربوط به قسمتی از بدن است. (Use your head)
- بسیاری از اصطلاحات از احساسات و هیجانات نشأت می‌گیرند. (Give him a black look)

با توجه به تعاریفی که از اصطلاح شده است به‌طورکلی می‌توان آن را نوع خاصی از ساختار نحوی دانست که معنای غیرقابل پیش‌بینی دارد و نمی‌توان از معنای واژه‌های به‌کاررفته در ساخت اصطلاح به معنی آن پی برد.

بیان مسأله

در حال حاضر مراکز متعددی در داخل و خارج از ایران در حال آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان می‌باشند. یکی از این مراکز، مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی است. در این مرکز دوره‌های آموزشی به دوره‌ی عمومی و تکمیلی تقسیم می‌گردد و در این دوره‌ها، مهارت‌های زبانی (خواندن، شنیدن، صحبت کردن و نگارش) آموزش داده می‌شود. در پایان این دوره‌ها از زبان آموزان انتظار می‌رود که تسلط نسبی به زبان فارسی داشته باشند؛ مثلاً برای ادامه تحصیل در دانشگاه‌های ایران مشکل زبانی چندانی نداشته باشند و یا بتوانند با جامعه‌ی فارسی‌زبان به راحتی ارتباط برقرار نمایند؛ اما متأسفانه تجربه نشان می‌دهد که برای بسیاری از این افراد باوجود میانگین نمرات بالا این اتفاق به راحتی صورت نمی‌گیرد و یا بسیاری از زبان‌آموزان بر این نکته اذعان دارند که در درک فیلم و موسیقی فارسی دچار مشکل می‌باشند. یکی از این دلایل، ناآگاهی زبان آموزان در چگونگی درک و کاربرد درست اصطلاحات در فرایند یادگیری زبان فارسی به‌عنوان زبان دوم/خارجی است. همچنین بی‌اطلاعی آن‌ها از اهمیت یادگیری اصطلاحات است؛ و علت این امر نیز در نبود درسی به‌عنوان اصطلاح‌شناسی در دوهای آموزش زبان فارسی است. گاهی اوقات اتفاق می‌افتد که زبان‌آموز هنگام مواجهه با یک اصلاح برای درک آن شروع به ترجمه‌ی واژه به واژه می‌نماید که در بسیاری از موارد در درک و استنباط معنی آن با شکست مواجه می‌شود؛ و متأسفانه این خلأ آموزشی تقریباً در تمام مراکز آموزشی زبان فارسی به چشم می‌خورد.

این پژوهش بر آن است که با بررسی پژوهش‌های انجام‌گرفته در این زمینه، آموزش و یادگیری اصطلاحات را از سه منظر: اهمیت، مشکلات و راهکارها موردبررسی قرار دهد.

اهمیت آموزش و یادگیری اصطلاحات

¹ - idiom

² - Stathi

³ - McMarthy, & O'Dell

مایسا و کاروناکاران (همان) در پژوهش خود، اهمیت آموزش اصطلاحات به دانشجویان رشته‌ی زبان انگلیسی را مورد تحلیل و بررسی قرار دادند. آن‌ها در این پژوهش، به چند نکته‌ی مهم در آموزش اصطلاحات در کلاس‌های آموزش زبان اشاره می‌کنند. از جمله:

- آموزش اصطلاحات همراه با راهکارهای ویژه می‌تواند به زبان‌آموزان در درک و تولید اصطلاحات کمک نماید.
- دانش اصطلاحات انگلیسی، می‌تواند دانش زبانی زبان‌آموزان را بهبود بخشد.
- زبان‌آموزان می‌توانند معنی فراتر از اصطلاحات را بیاموزند و به نقش محوری که بافت در درک عبارات‌های اصطلاحی کمک می‌کند، پی ببرند.
- اصطلاحات می‌توانند به زبان‌آموزان کمک کنند تا با کارکردهای زبان طبیعی انسان مواجه شوند؛ یعنی به زبان‌آموزان کمک می‌کنند تا دانش عمیق‌تری از افکار خلاقانه انسان کسب نموده و زبان آن‌ها باگذشت زمان بهبود یابد.
- یادگیری اصطلاحات باعث می‌شود که زبان‌آموزان اصطلاحات را به همان طریق که گویشوران زبان استفاده می‌کنند، تولید کنند؛ و این، تسلط زبان‌آموزان را در کاربرد زبان تقویت می‌نماید.
- اصطلاحات به زبان‌آموزان این فرصت را می‌دهند که تخیلات ذهنی خود را همراه با عبارات‌های اصطلاحی و استعارات مفهومی مورد بررسی قرار دهند.
- مطالعه‌ی اصطلاحات در کلاس درس می‌تواند به امر یادگیری زبان دوم کمک نماید تا برنامه‌ی نظام‌مند جهت رشد توانش اصطلاحی در زبان‌آموزان زبان دوم ایجاد نماید.

کوپر (همان) معتقد است که اصطلاحات در گفتار و نوشتار مانند مجله‌ها، روزنامه‌ها، رادیو و تلویزیون ظاهر می‌شوند و همچنین بر این باور است زمانی که زبان‌آموزان با اصطلاحات تلویزیون مواجه می‌شوند، اغلب نیازمند این هستند که اصطلاح را درک نمایند و از آنجایی که در زبان انگلیسی غیراستاندارد، پر از اصطلاح و زبان عامیانه هست زبان‌آموزان برای تسلط بر زبان مقصد باید آن‌ها را یاد بگیرند. او همچنین بر این باور است که کاربرد نادرست عبارات‌های اصطلاحی دیر یا زود حتی برای زبان‌آموزانی که دانش بسیار خوبی در دستور و سطح واژگانی بسیار عالی دارند مشکلاتی را به وجود خواهد آورد.

دی کارو^۱ (۲۰۰۹)، در مقاله‌ی مزایا و اهمیت یادگیری و کاربرد اصطلاحات در انگلیسی به برخی از مزایای یادگیری اصطلاحات اشاره می‌کند؛ مانند گنجاندن اصطلاحات در برنامه درسی زبان‌آموزان به‌عنوان یک راهکار می‌تواند به زبان‌آموزان در بهبود مهارت ارتباطی آن‌ها کمک نماید. برای نمونه، این بخش از زبان یک روشی است که به زبان‌آموز در درک صحبت‌های گویشوران بومی زبان، فیلم‌ها، آوازه‌ها و غیره کمک می‌کند و دامنه‌ی واژگانی آن‌ها را افزایش می‌دهد؛ زیرا زمانی که زبان‌آموزان بدانند چه طور از اصطلاحات استفاده کنند، احساس بهتر و اعتماد به نفس بیشتری دارند؛ زیرا قادرند آنچه را که گویشوران انگلیسی قصد دارند با استفاده از اصطلاحات بیان کنند را درک نمایند. استفاده از اصطلاحات به زبان‌آموزان کمک می‌کند دانش عمیق‌تری نسبت به زبان مقصد داشته باشند. احساس نزدیک‌تری به فرهنگ و سنت یک کشور خارجی نمایند. از آنجایی که زبان انگلیسی پر از اصطلاحات و ضرب‌المثل‌ها است یادگیری این اصطلاحات به زبان‌آموزان درروانی صحبت به این زبان کمک می‌نماید.

چاکر^۲ (۲۰۱۱) در این رابطه توضیح می‌دهد که گاهی اوقات افراد ترجیح می‌دهند که نظرات خود را با این عبارات‌های خاص فرهنگی ابراز نمایند. او توصیه می‌کند که باید بر جنبه‌های اجتماعی- فرهنگی زبان دوم توجه گردد.

دی کارو (همان) بر این باور است که اصطلاحات در وقت و توضیحات اضافی صرفه‌جویی می‌کنند؛ زیرا بعضی از اصطلاحات، افکار و احساسات را واضح‌تر از کلمات صرف، بیان می‌کنند. شاهده‌ی که او می‌آورد، اصطلاح «under the weather» (ناخوش) است که به افراد این امکان را می‌دهد که از جزئیات غیر ضروری درباره بیماری‌شان اجتناب نمایند؛ ضمن این‌که این اصطلاح بیان‌کننده‌ی بیماری است؛ اما این موضوع در مورد گویشوران غیربومی متفاوت هست. گاهی اصطلاحات پیامی را که گوینده قصد دارند مبادله نماید، به‌جای اینکه روشن نماید، پیچیده‌تر می‌کند.

رودریگز و وینبرگ^۳ (۲۰۱۳) در پژوهش خود دو دلیل برای اهمیت آموزش اصطلاح بیان می‌کنند. ۱- از آنجایی که اصطلاحات در کاربرد زبان روزمره بسیار شایع هستند و ۲- از آنجایی که به نظر می‌رسد یادگیری آن‌ها برای زبان‌آموزان زبان دوم مشکل

¹ - De Caro

² - Cakir

³ - Rodriguez, & Winnberg

است، لازم است که در کلاس‌های آموزش زبان دوم تدریس گردند. عیب (۲۰۱۶)، نیز در پژوهش خود در این زمینه، به این نتیجه رسیده است که اصطلاحات نباید مورد اغماض قرار گیرند؛ از طرف دیگر نباید بیش از اندازه مورد توجه قرار گیرند. اصطلاحات در صحبت‌های روزمره‌ی گویشوران زبان مورد استفاده قرار می‌گیرند. آن‌ها بخشی از دایره‌ی واژگانی هر زبانی هستند و ریشه در فرهنگ و تاریخ و میراث هر زبان دارند. یادگیری عبارت‌های اصطلاحی به غیر گویشوران زبان کمک می‌کند که بر آن زبان مسلط‌تر و شبه گویشور شوند. یادگیری عبارت‌های اصطلاحی دایره واژگانی زبان‌آموز را افزایش می‌دهد؛ افزون بر این باعث می‌شود که زبان‌آموز درک بهتری از فرهنگ و آداب و رسوم زبان مقصد داشته باشد.

مشکلات آموزش و یادگیری اصطلاحات

ایروجو^۱ (۱۹۸۶) اصطلاحات را به سه دسته تقسیم می‌کند: آشنا^۲، مشابه^۳ و متفاوت^۴. این دسته‌بندی بر اساس تشابه میان زبان اول و زبان دوم است. پژوهش او به منظور بررسی این موضوع بود که آیا زبان‌آموزان زبان دوم، برای درک و تولید اصطلاحات زبان دوم به زبان مادری خود استناد می‌کنند یا نه. یافته‌های پژوهش او نشان می‌دهد که درک و تولید اصطلاحات آشنا و مشابه میان دو زبان، آسان‌تر از اصطلاحات متفاوت میان دو زبان هست. در یک پژوهش مشابه چاکر (همان) از ۶۲ دانشجوی زبان انگلیسی در دانشگاه ترکیه خواست، معادل اصطلاحات انگلیسی را به زبان اولشان بنویسند. نتایج این پژوهش نشان داد اصطلاحات آشنا و مشابه به راحتی قابل تعبیر می‌باشند. شرکت‌کنندگان قادر بودند که به درستی معادل ترکی آن را پیدا نمایند؛ اما در مورد اصطلاحات متفاوت دانشجویان قادر نبودند معانی آن‌ها را درک نمایند؛ زیرا چنین اصطلاحاتی در زبان مادری‌شان وجود نداشت. بدون تردید زبان‌آموزان در طول یادگیری زبان دوم با مشکلاتی مواجه می‌باشند اصطلاحات یکی از این مشکلات است.

مولا^۵ (۱۹۹۳) از طریق مصاحبه با ده معلم که زبان آلمانی را به عنوان زبان خارجی تدریس می‌کردند، به نتایج جالبی دست یافته است. از جمله: از آنجایی که استفاده از اصطلاحات بخشی از توانش ارتباطی را تشکیل می‌دهد، به معلمان توصیه می‌شود آن‌ها به صورت نظام‌مند آموزش دهند؛ و دیگر این که معلمان با پرداختن به جنبه‌های دیگر زبان مانند دستور از اهمیت آموزش اصطلاحات غافل می‌شوند و این امر باعث ناآگاهی و بی‌اهمیت قلمداد کردن آن در نزد زبان‌آموزان خواهد شد.

بر اساس نظر کوپر (همان) زبان دوم آموزان ممکن است با اصطلاحاتی در روزنامه‌ها، سخنرانی‌ها، فیلم‌ها، کتاب‌ها و گفتگوهای روزمره مواجه شوند؛ علاوه بر این چونگ^۶ (۲۰۱۳) در پژوهش خود به این موضوع می‌پردازد که تسلط بر این واحدهای چندکلمه‌ای یا قالب‌های زبانی برای زبان‌آموزان آسان نیست؛ زیرا معنای این متن‌ها نمی‌تواند از طریق تحلیل معانی کلمه‌های مجزا تعیین گردد؛ بنابراین به نظر می‌رسد که مانعی در رشد زبانی زبان‌آموزان باشد.

نजारزادگان و کتابی (۲۰۱۵) در مقاله‌ی خود تحت عنوان نظرات مدرسان در مورد آموزش عبارت‌های اصطلاحی: پژوهش موردی انگلیسی آموزان ایرانی، چند مشکل متفاوت را در رابطه با آموزش و یادگیری عبارت‌های اصطلاحی شناسایی می‌کنند؛ از جمله: گاهی اوقات زبان‌آموزان نمی‌توانند اصطلاحات را در متن شناسایی کنند و اگر هم بتوانند از کاربرد آن‌ها اطلاعی ندارند. مسئله‌ی دوم مربوط به عدم آگاهی زبان‌آموزان از کاربردی بودن این عناصر واژگانی است؛ همچنین اکثر زبان‌آموزان در حدس معنی عبارت‌های اصطلاحی ضعف دارند؛ و مشکل دیگر این است که مدرسان ادعا می‌کنند زبان‌آموزانشان ضرب‌المثل‌ها، اصطلاحات و زبان عامیانه را باهم اشتباه می‌گیرند آن‌ها در تعریف و درک این عناصر مشکل دارند.

راهکارها

در پژوهش رزق (۲۰۱۵)، برخی از آزمودنی‌های او معتقد بودند که اصطلاحات باید در سطوح پیشرفته آموزش داده شود. آن‌ها بر این باور بودند که هر اصطلاحی که در کلاس گفته می‌شود، باید با مثال و توضیح برای زبان‌آموزان تشریح گردد؛ در غیر

1 - Irujo
2 - identical
3 - similar
4 - different
5 - Mola
6 - Chuang

این صورت گفتن صرف آن، بی‌فایده است. همچنین او معتقد بود است که هر هفته چند دقیقه از وقت کلاس به توضیح معنی یک اصطلاح، اختصاص داده شود.

رودریگز و وینبرگ (۲۰۱۳) بابت اهمیت آموزش اصطلاح در کلاس‌های آموزش زبان این سؤال را مطرح می‌کنند که عبارت‌های اصطلاحی باید به صورت صریح آموزش داده شوند و یا به صورت تصادفی؟ آن‌ها در جواب به این سؤال گفته‌ای از نیش (۲۰۰۱) را نقل می‌کنند که پیشنهاد می‌کند اصطلاحات نیازمند این هستند که مانند کلمات با آن‌ها برخورد گردد. آن‌ها باید بر اساس بسامد و میزان استفاده، مورد توجه قرار گیرند.

کوپر (همان) چند پیشنهاد برای یادگیری و آموزش اصطلاح بیان می‌کند که عبارت‌اند از:

- انتخاب اصطلاح: یافتن اصطلاحاتی که در موقعیت‌های روزمره از بسامد بالایی برخوردار هستند، از لحاظ دستوری پیچیده نیستند و معانی مجازی شفاف‌تری دارند، امر مهمی است.
- مورد بحث قرار دادن اصطلاحات: زبان‌آموزان معمولاً در درک یک اصطلاح با کمبود اطلاعات همراه هستند؛ صرفاً به خاطر اینکه نمی‌دانند زبان مجاز چیست. معلمان می‌توانند بحثی در مورد استعارات^۱، تشبیهات^۲ و اصطلاحات داشته باشند.
- تعریف اصطلاح: بعد از بحث اولیه معلم باید اصطلاح جدید را بافت یک پاراگراف کوتاه یا مکالمه ارائه دهد. اگر اطلاعاتی در مورد اینکه چگونه معنی مجازی آن شکل گرفته موجود است، ارائه دهد.
- طبقه‌بندی اصطلاحات: دسته‌بندی کردن اصطلاحات به طبقه‌های موضوعی، یادگیری آن را آسان‌تر خواهد کرد.
- توضیح اصطلاح با استفاده از تصویر: رابطه‌ی میان معنی تحت‌اللفظی^۳ و مجازی^۴ اصطلاحات می‌تواند با استفاده از تصاویر توضیح داده شود.
- نمایش اصطلاحات: از آنجایی که سوءتعبیر اصطلاحات به راحتی می‌تواند منجر به موقعیت‌های خنده‌دار شود، می‌توان آن را به صورت نمایش اجرا کرد؛ بنابراین می‌توان به صورت یک بازی در کلاس آن را اجرا کرد از طریق بازی معنای مجازی آن را حدس زد.
- تمرین بازگویی: زبان‌آموزان می‌توانند داستانی را که توسط معلم نوشته شده را بازگو نمایند و در آن
- اضافه سازی به داستان: معلم یک داستان را با یکی از اصطلاحاتی که روی تخته نوشته شده شروع می‌کند و بعد هرکدام از زبان‌آموزان جمله‌ای را که حاوی یکی از اصطلاحات است را به آن اضافه می‌کند.
- اصطلاحات در کاریکاتور: معلم نمونه‌هایی از کاریکاتورهایی که معنی تحت‌اللفظی و معنی مجازی آن برای دستیابی به موقعیت‌های خنده‌دار مورد استفاده قرار گرفته است را جمع‌آوری می‌کند و آن‌ها را با زبان‌آموزان مورد بحث قرار می‌دهد.
- اصطلاحات در نمایش‌های تلویزیونی: اصطلاحات درون یک نمایش تلویزیونی روی تخته نوشته می‌شود؛ و سپس معلم فیلم را نمایش می‌دهد و آن‌ها را در کلاس به بحث می‌گذارد.
- تکمیل پاراگراف: زبان‌آموزان یک پاراگراف یا مکالمه را با اصطلاح مناسب کامل می‌کنند. این می‌تواند نشان دهد که زبان‌آموزان قادر به شکل درست اصطلاح در بافت هستند یا نه.
- مصاحبه با همکلاسی‌ها: با مصاحبه با زبان‌آموزان بومی زبان می‌تواند معنی و مناسب بودن اصطلاح خاص را در موقعیت ویژه آموزش داد.
- و^۵(۲۰۰۸) چند پیشنهاد آموزشی مفید برای آموزش مؤثر اصطلاحات را ارائه می‌دهد. او سه بخش عمده را یعنی (تعریف، استفاده و کاربرد) را شناسایی می‌کند و معتقد است که در آموزش باید مورد توجه قرار گیرند.
- تعریف^۶: زمانی که با یک اصطلاحی در بافت مواجه می‌شوید (گفتاری و نوشتاری)، می‌توان معنی تحت‌اللفظی و واقعی آن‌ها

1- metaphors

2 - similes

3 - literal meaning

4 - figurative meaning

5 - Wu

6 - definition

را مورد مقایسه قرارداد. همچنین اصطلاحات می‌توانند مستقیماً با فعالیت‌هایی مانند هرروز یا هر هفته یک اصطلاح آموزش داده شود که باعث افزایش آگاهی زبان‌آموزان می‌شود. پیشنهاد دیگر، ایجاد فهرستی است که اصطلاحات را به بخش‌هایی مانند رنگ، حیوان و غیره دسته‌بندی می‌کند.

استفاده^۱: بعد از مرحله اول، به زبان‌آموزان باید تا حد امکان فرصت داده شود که اصطلاحات را در کلاس استفاده کنند این، می‌تواند از طریق هم تمرین‌های شفاهی و هم تمرین‌های کتبی صورت گیرد. زبان‌آموزان می‌توانند جملات را با قرار دادن یک اصطلاح مناسب در آن‌ها بازنویسی کنند. در این مرحله توضیح همراه با تعریف‌های جور کردنی اصطلاحات می‌تواند به صورت دوتایی یا انفرادی انجام گیرد. پیشنهادهایی برای تمرین‌های شفاهی شامل مسئولیت دادن به زبان‌آموزان جهت استفاده از اصطلاح در هرروز یا هر هفته هست؛ و یا ممکن است معلم همان اصطلاحات را در هفته یک روز از زبان‌آموزان بپرسد. کاربرد^۲: درک اصطلاحات مورد استفاده در کلاس نیازمند فراهم شدن فرصت برای کاربرد این دانش جدید در بیرون کلاس است این، می‌تواند از طریق ایجاد فهرست‌هایی از اصطلاحات شنیده شده از رادیو، تلویزیون و در کتاب‌ها باشد.

پژوهش دیگری که روحانی و همکاران (۲۰۱۲) انجام دادند، تأثیر بافت را در به خاطر سپاری اصطلاحات زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش به منظور آگاهی از نگرش زبان‌آموزان نسبت به یادگیری اصطلاحات زبان انگلیسی و تجربیات آن‌ها، پرسشنامه‌ای در اختیار گروهی از انگلیسی‌آموزان ایرانی قرار گرفت. نتایج تحلیل پرسشنامه نشان می‌دهد که زبان‌آموزان دید بسیار مثبتی به یادگیری اصطلاحات دارند و نیاز به ابزارهایی دارند که یادگیری آن‌ها را تسهیل نماید. در مرحله دوم پژوهش دو گروه انگلیسی‌آموزان سطح میانی را از طیف یک داستان کتبی و یک نمایش ویدئویی در معرض اصطلاحات ناآشنا قرار دادند. نتایج این مرحله از پژوهش نشان می‌دهد گروهی که در معرض بافت از طریق نمایش قرار داشتند به طور معناداری بهتر توانستند اصطلاحات را به حافظه‌ی بلندمدت خود بسپارند.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد آموزشی

یادگیری یک‌زبان خارجی فرایندی پیچیده است. این که آموختن یک‌زبان، تنها مستلزم حفظ کردن تعدادی واژه و یادگیری چند قاعده‌ی دستوری است، تصویری ساده‌انگارانه است چراکه عوامل فراوانی در آموزش یک‌زبان دخیل هستند. وجود اصطلاح‌ها، کنایه‌ها و ضرب‌المثل‌ها که ریشه در فرهنگ و طرز تفکر گویشوران هر زبان دارند، از جمله عواملی هستند که عدم آشنایی با آن‌ها در امر ارتباط اختلال ایجاد می‌کند و یا سوء تفاهمی را به وجود می‌آورد؛ زیرا خصوصیت اصطلاح‌ها و ضرب‌المثل‌ها این است که در بیشتر موارد با دانستن معنای تک‌تک واژه‌ها، نمی‌توان به مفهوم کلی آن‌ها پی برد.

در این مقاله سعی بر آن بود که با بهره‌گیری از پژوهش‌های انجام گرفته در این زمینه، آموزش و یادگیری اصطلاحات زبانی را از سه منظر اهمیت، مشکلات و راهکارهایی برای آموزش و یادگیری آن‌ها مورد بررسی قرار دهد. در مقاله‌هایی که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفت، تقریباً یک اتفاق نظری در اهمیت آموزش و یادگیری اصطلاحات زبانی وجود داشت؛ و همچنین اکثر پژوهشگران بر این نکته هم نظر بودند که با توجه به طبیعت عبارت‌های اصطلاحی که از دانستن معنی تک‌تک واژه‌های یک اصطلاح نمی‌توان به معنی مجازی آن پی برد و از آنجایی که این اصطلاحات کم‌وبیش در همه‌ی زبان‌ها وجود دارند و عدم آشنایی با آن‌ها می‌تواند در ارتباط، خصوصاً در تعامل با یک گویشور اختلال ایجاد نماید، آموزش و یادگیری آن‌ها بسیار ضروری به نظر می‌رسد. پیشنهاد می‌شود متولیان در امر آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان تدابیری اتخاذ نمایند که درسی تحت عنوان «آموزش اصطلاحات زبان فارسی» وارد برنامه درسی فارسی‌آموزان غیر ایرانی شود و به منظور ارتقای این زبان، به این موضوع اهتمام بیشتری صورت گیرد.

منابع

- Andreou, G. & Galantomos, I. (2008). Teaching Idioms in a Foreign Language Context: preliminary comments on factors determining Greek idiom instruction. *Metaphorik. de*, 15, 7-26.
- Brown, H. D. (2001). *Principles of Language Learning and Teaching* (3rd ed). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall Regents.
- Cakir, I. (2011). How do Learners Perceive Idioms in EFL Classes? *Ekev Akademi Dergisi Yıl*, 15(47): 371-381.

¹ - usage

² - application

- Chuang, Y. (2013). A Study of the Relationship between College EFL Learners' Vocabulary Size and Idiomatic Reading Comprehension. *NCUE Journal of Humanities*, 7, 59-76.
- Cooper, T.C. (1998). Teaching Idioms. *Foreign Language Annals*.31(2): 255-266
- De Caro, E. E. R. (2009). The Advantages and Importance of Learning and Using Idioms in English. *Cuadernos de Lingüística Hispánica*, (14), 121-136.
- Ellis. R. (1997): *Second Language Acquisition*. Oxford: OUP.
- Iruio, S. (1986). Don't Put Your Leg in Your Mouth: Transfer in the acquisition of idioms in a second language. *TESOL Quarterly*, 20(2), 287-304.
- Maisa, S. & Karunakaran, T. (2013). Idioms and Importance of Teaching Idioms to ESL students: A Study on Teacher Beliefs. *Asian Journal of Humanities and Social Sciences (AJHSS)*, 1(1), 110-122.
- McCarthy, M. & O'Dell, F. (2008). *English Idioms in Use*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mola, A.J.(1993). Teaching Idioms in Second Language Classrooms: A Case Study for College- Level German.
- Najarzadegan, S. Ketabi, S. (2015). Teachers' Beliefs about Teaching Idiomatic Expressions: The Case of Iranian EFL Learners. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*. 2(3): 120-132.
- Riza. W. M. (2015). Teaching English Idioms to L2 Learners: *ESL teachers' perspective*. Thesis of MA.
- Rodriguez. J. K. & Winnberg, H. (2013). Teaching Idiomatic Expressions in Language Classrooms- Like the Icing on the cake.
- Rouhani, R. Ketabi, S. Tavakoli, M. (2012). The Effect of Concept on the Iranian EFL Learners' Idiom Retentions. *International Journal of Linguistics*. 4(4): 52- 66.
- Wu, S. (2008). Effective Activities for Teaching English Idioms to EFL Learners. *The Internet TESL Journal*, 14(3), 4-9.

چهارمین همایش ملی آموزش زبان فارسی - ۱۳۹۹

www.anjomanfarsi.ir